

א. ברעם / טעות שהזמן גרמה

מתלחשים היו מאחורי גבה והיו אף שאמרו זאת בגלוי, שעה שהיו מסובים אל השולחנות בחדר-האכל, ובקול רם דוקא: הפרוצה שלנו.

אז היתה שרינה חולפת-עוברת מול פתח המטבח ונעלמת לתוכו.

קבצו והביאו לפלוגה שלנו מכל הבא ביד" אמר חיימיקה "מילא, אפשר עוד להבין פרצופים כמוכם, אבל זו? ! ואליהו, שהיה לו עט כהנאה ובשקטוק מנתו שלפניו, חיך ברוב-משמעות ונקש בלשונו, "סמוך" אמר. וכיון שאמר סמוך, מסתמא יש על מה לסמוך ועל מי לסמוך, ויותר שאמר, — רמז. והיו מתלחשים על יענקלה מפקדה-פלוגה, שכך וכך, ובכלל.

אך יכון שהימים טרופים היו לירושלים, לא הקפידו הרבה והחזיקו בכל אשר יכלו.

ידע יואל שאמת הדבר, לא נסתר מאיש ששרינה לא נשתבחה במידות, וכימי הבריטים היתה טובבת אתם. ואין צריך לומר שרבים מבאיה יהודים היו, ואולי יותר מאחרים. ידע זאת יואל היטב, אך משהביט בה, בשרינה, שעה שהיתה חולפת בחפזן מול פתח המטבח, נראה לו משום מה, שאל לו לפסוק עד אשר לא בא למקומה.

...שערותיה אדמוניות היו, ורצים כהים היו חופפים ביניהן. גבוהת-קומה, גבוהה מרבים מאנשי הפלוגה, ושחמתי-עין, ועורה לבן, וקולה כקול פעמון-כסף שנסדק ונצמד מרוב שנים, ורק שרידי תפארתית עומדים עדיין.

מנעה עצמה תדיר מחברתם, אף שהיו ביניהם שטענו, וכי רעים אנו מהאנגלים. אך כיוון שבאו ועמדו לפניה נסתמו טענותיהם, שהיתה תולה בהם מבט צונן ועייף ולא קרבה אל אחד מהם.

"שמענו על כאלה" אמר אליהו. "רוצה להיות פה צדיקה אצלנו, לחזור בתשובה. אולי ירחם השם" וקרץ בעיניו. השאר פרצו בצחוק רם.

עד שהיו שרויים באותו מקום לא הצליח יואל לקרב אליה יותר משהצליחו האחרים, שבכל פעם היה נבוך, ואף הבושה מנעה בעודו, שמא יתפסנו מי בלקלתו ושוב אין לו תקנה עולמית, שהיה מוחזק ברגש קלוש במקצת.

היתה עובדת במטבח ונעוצה שם במשך היום כולו, ואי אתה יכול לקרב אליה כיון שהטבח הראשי נצב עליו בתורו ומניסך לכל הרחוקות.

אותם הימים התדפק הרעב בשערי ירושלים, והיו אף ההחילים סובבים ובטוב שוקקה ומהמה בין ארוחה לארוחה, שהיתה זו ניתנת בצמצום: העפת עין ונעלמה ונימוחה בכף, ועדיין ברעבונן אתה עומד. ידעו הכל, שמחכים בכל יום לשירה-שתפרוץ ותביא מזון לעיר, והיו השמועות משוטטות שאמנות כבר הגיעה, וראייה לכך שקבלו פרוסה יתרה לארוחת הצהרים. והיו שטענו כנגדם: איפכא מסתברא. ולראייה, הנהם הולך ולבן ומסתבר שאולו והולך קמת השעורים, כי מן המפורסמות היא שכל שהלחם הולך וטוב, הולכים המסננים ומתרוקנים.

היטב חרה לו, ליואל, על שאינו מצליח לקרב אליה ולדבר עמה, וכעסו נתגבר כיוון שלא עמדו הפיות מרוב-מלל ורמזים ועקיצות, על דרך הפשט ודרך הדרש, והיו חריפים ובקיאים בנסתרות, שכל המתרחש בחדר-החרים היה מונח בקופסתם.

לא גרם מזלו ולא הצליח לקרב עד לך אמות של המטבח, אלא שאין אדם יוצא מן העולם והצי תאוותו בידו.

נעשה לו נס, ליואל, ובאחת מהתקפות-הלילה נפצע ברגלו בכדור תועה, שכבר הורו חכמים שקלף עתו חריפה, יכה אל השערה — ולא יחטיא, ובעקב פגיעה זו שנפגע בא לידו ונפגש עמה.

משנסר בו הכדור נלקח לחדר העזרה-הראשונה ונתבשר, וכיוון שנשאר הקלע בבשרו נתחייב לשכב. בין הפצועים היו טובבים החובשים וכנגדם באו אנשי המטבח ומנות-האוכל בידיהם.

הטבת, ועמו שרינה, החלו לחלק את המנות, לכל אחד מהשוכבים בחדר. עששית הנפש שפכה אור צהוב ומחוספס בחדר, ויואל הסתכל בה, בשרינה. היתה שקועה בעבודתה ולא נתנה דעתה על איש, חיוך מזור רצד על שפתיה בהגשת את המנות. אלא שלא היה זה חיוך כלל וכלל. לפתע השתררה דממה כיון שחדל שטף היריות מבחוץ.

"רואים שאת יודעת לספל", אמר לפתע. "בשה, ומה" פנתה והלכה לפצוץ אחר. כשחזרה נסה שוב.

"למדת לפני הצבא?" שאל, ומיד התחרט, גולם איש שכמותו ממש תם שאינו יודע.

"לומדים בצבא הכל" אמרה בלי שמץ מבוכה. "הכל?" שאל שוב, ושוב התחרט תיכף לאמירה. מן הפח אל הפחת, פיצה פה ומצפצף שטויות. הסתכלה בו הישר.

"לומדים הרבה ושוכחים הרבה" אמרה. "כולם ככה. נעשים פה אחרים. גם אתה נעשית אחר." "אחר? איך אחר?" שאל, אף שידע שהצדק עמה. כשהיו לו רגעיו שלו, ידע להבחין ולדעת.

שעתיד הוא לצאת מזה, אם בכלל יצא, אחר ושונה. לא הרי יואל דאו כיואל דעכשו, ולא כל שכן יואל של הימים הבאים.

"מה אתה חושב, אתה לא נשתנית?" — אמרה בקולה הצרוד שמעין בתלעג ההדהה בו — "אף פעם לא תהיה אחרי-המלחמה מה שהיית קודם" קמה ופנתה לכלים ואספתם.

מה דעתכם לאותה פילוסופיה שהיה מפלסך עם אותה, כן, מה יש — פרוצה. וכי תאר לו מימיו שדבר מעין זה עתיד להתרחש, אלא שחייב אתה להודות שאף אירועים אחרים שארעו, לא ראה אותם באצטגנינות שלו אפילו בחלום, וכבר לא היה מופתע מכל מצב שיעמד בו.

הביט בשרינה בעבודתה, שהיתה טובבת והולכת, יוצאת ובאה, וידע, ידע בבירור שזו לא תצא כאשר באה.

אמת, אותן נערות ששהו בצבא, רוח של חולי-חולין נמסכה בהן, וכיוון שהיו סמוכות אל שולחן אחד עם חיילים מרובים, שכולם בחורים בעלי צירים, וידיהם המומות והרצבותיהם רפופות, נסתברו להן דברים מרובים שהיו בחזקת מוקצה בימים שלפני-כן. משהסתכלת לתוך עיניה של אותה נערונה-הציצה בן בעין יבשה ויודעת, משל היתה קשישה ממך בתריסר שנים. מעקמת שפתיה ניכר בה שלא מפך היא חיה, ולא אתה ושכמותך מטילים מרותכם עליה, וכבר ראתה גדולים וטובים ממך.

אלא ששרינה, איפכא מסתברא. מתיחסת היתה בבזו גלוי אל אותן השושמנות, שהיו טובבות ומהדסות בין משרד למטבח. נחמה והרגישה שיבן של אלה. משהו, מסתבר, נהפך בקרבה. והריהו מצוה הוא, יואל, להיות שושבים לדבר-מצוה.

אלא, שדא עקא, לא זימנו בידו דבר-מצוה זה, כיוון שנטלסט לבית-חולים והיה מוטל שם כאבן שאין לה הופכין, לא לכאן ולא לכאן.

שמועה שמע: נעשתה חובשת ונזכרה לשבח בפקודת-היום. ונתעלה בעיני עצמו, כאילו פטרונה היה, מעין אפטרופוס, שזוקפים לזכותו מעשים-טובים שעושה בן-חסות שלו.

וכיוון שכבר נגזר שיפגשה, שוב לא בטלה גזרה ונפגשו בשניה, בעודו שוכב בבית-החולים.

אותו יום היה יושב בחצר על כסא-ניחא ומנסה כוחו, כיוון שמרוב שהיה כבול למטחו כמעט וגש-תחנה למצו גירסתא-דפסיעה. אותו כדור שנתקע ברגלו ברר לעצמו מקום נאה לשכון בו, והיה מתעקש עת ארכזה להשאר, ואף לאחר שמשכו והוציאו אותו היו "סבוכים" ובלבולים ופגעים מפגעים שונים, שכתו את יואל למטחו, אך לבסוף נעתר הרופא להפצרותו המרובות והתיר לו לשבת קמעה בחוץ ולראות, האמנם הכל על מכונו עומד.

עודו יושב ונושם אויר צונן, שהיה מקלת ברי-אותיו כבוסים הזוה, ראה לפתע אונת, את שרינה. מיד כשהבחין במותה חפץ לקרוא לה אלא שנתקע הקול בגרונו ולא יצא. משתו עצר בו, ולא ידע מה.

שמה בוש בפני עצמו, או בפני היושבים לידו. ואולי ממנה עצמה? ונשתירה בו אותה מדה תמהונית של רתיעה, שריד הימים ההם ולא ידע מה יעשה. אותו שישב לידו, מאיריקה, שאף הוא פציע ברגלו היה, והריהו בחזקת בריא לחצאין שבועות מרובים, פנה אליו לפתע ושפתיו פשוקות-חיוך:

— ראת? — מה? — התמם יואל ועשה עצמו כאחד שהחרידוהו מרעינותיו.

— אתה מכיר את שרינה זאת ש... — כן, מכיר אותה, — הפסיקו יואל בקוצר-רוח — מכיר.

הציץ בו מאיריקה בתמיהה ובת-צחוק טפסה והת-גבה לזוית פיו.

— מה יש — שאל — נכונית? — נהרהר יואל קמעא: אפשר לכנות זאת גם כן. חפז עליו יצרו והחליט לשפוך קופתו לפני מאיריקה, לשמוע דעתו מהי. וסח למאיריקה כל אותם הרהורים

שההרה, ואתם רעיונות שעלו בו, ואתם שבחים, שנשתבחה שרינה לאחרונה, וכיצד עולה נערה מבירא עמיקתא ומתורממת מהיוון שהיתה שקועה בו לפני כן, ודוקא בימי מלחמה, כיוון שמערתלת זו וחושפת נפשו של אדם ומקלפת ממנה קליפות, אותן שעטפו עליה החיים בשטפם והטמינוה מתחתן. ויש, שמתגלה לנו, עת יוסרו הקליפות, אורה של נשמה, ויש, שמתגלית לנו באותה עשה — החכמה. ומנסים אנו לתרץ לעצמנו אפלתה של נפש בנסיבות הזמן, ומע-לימים לעתים עינינו ומסתכלים לצדדין כיוון שלא ינחא לנו לראות אדם בערותו וערטולו. וסומים אנו לגילויי-האורה, סומים. כיוון שהיין בכוחנו לראות נכוחה, משל חציצה היתה בינינו ובין הנפש הנח-שפת, וכן אותן העטיפות המוזהמות, שאף שהסורו רשמן ניכר ועומד, ואין אנו יכולים לשחרר עצמנו מהן. ישב מאיריקה והאזין, והציץ ביואל מפעם לפעם והניע ראשו, ולפי שקשיש היה ממנו בהרבה שתק מרבית הזמן והניח ליואל לשפוך מרי שיחו.

ועוד אמר יואל ששרינה, אף שהיא הוה מכירה לפני ולפנים הנה יודע הוא, וראיות חותכות בידו, שעמדה במערכה, מלגו ומלבר, ויצאה בנצחון. וכל אותם הברנשים הקורצים בעינים, עוזרים הם, ורואים מהרהורי לבם.

עודו עומד באמצע דיבורו פסעה שרינה כנגדם מפתח אחד שבבנין והביטה ביואל. כמדומה שהיין רתו, שהניעה קלות בראשה וקו שמש בהיק בין רצי שיערה, ופסעה ויצאה. השער חרק וסגור על דמותה הלבושה מרי צבא. מאיריקה רבץ בכסאו ועיניו עצומות ויואל הסתכל לעבר השער הסגור. הבחורות הצדקניות שלנו — הרהר — שלח ידך וגע בהן וקפזו חטמו אל-על. נא, נא, יודעים אנו אותן, ראינו. נתמלא הרהורי נקם ועברה.

משנתרפא לא חזר למקומו, והיה מחזר על מיני משרדים ומטות, וכיסו מלאים צווים ופקודות ומיני פנקסים וניירות מרובים, שהיה שוקע ואובד בהם שעה שרצה למצוא את הנתון לו.

חלפו שבועות וירחים נקפו, וחזר לירושלים, מצד-יד בפנקס שחרור (וכי חלם מי שיבוא יום) ופגש את חברו משוטט להנאתו ברחובה של עיר ונהנה מזיוויה של חמה. אותו חיימיקה אף הוא מן המשוחחרים הוא, ולא עוד אל שותיק הוא בכך, מן הראשונים. ואינו מתפעל כבר — חלם. משוחרר, מה יש? וכי לא היית אורח מימך? מציאה מצא, אורח. טוב לצור על פי צלוחית.

מסתמא אין הענינים מאירים ושמחים אצל הלו. — נו, ומה ככה? שאל יואל כיוון שנסתם לפתע מקור שאלותיו.

— עכשו אני רק הולך ועושה נקמה בבחורות" אמר חיימיקה בשמחה לאיד, "וזכר אתה זקיפת חוטם שלהן בצבא, יחידה בששים. רק גנרלים הם לה. אותו חוטם נתגדעה קומתו ונשתפל במקצת. עכשו אין כאן מאה חיללים צמאים ורעבים הסוככים אותך, לא חביבתי. מאה יש — כמורך!

חש אף יואל מעין שותפות בשמחתו המשונה של חיימיקה, כך יאה להן.

"אגב — שאל לפתע — זוכר אתה את שרינה, זאת מהמטבח?" — אמר חיימיקה — "והלא חזרה זו מזמן למקצועה?"

"מקצועה? — נבהל יואל — "איזה מקצוע?" הציץ בו חיימיקה.

"יותר ממקצוע אחד לא היה לה." אמר, ועיניו נתעמקו בחיוך — ידעני.

עמד יואל ותלה עיניו בלוח מודעות ולא ראה מה שעליו. ומה יאה על כל אותם מגדלים שבנה? יצא חוצץ לתקן נשמות ונמצא מרומה ומושפל. משל רמתה אותו זו, התלה בו, שחזרה והיתה מה שהיתה לפני כן. וכי מהו מתמה כל-כך, הרי היה זה ברור, כן, ברור כשמש. הלא בעצם ידע תמיד כזו היא, מאותו סוג. האמנם?

ראה שמסתבר הוה והולך, והקרקע. נשמטת מתחת רגליו, שוטה מופלג שכמותי, חיוך מריר. כל אותן המחשבות הפיות — במותך שלך היו — ובשביל אחרים... פנה והלך. דרכו של עולם בכך.

ליבר ופלים
בתוספת אבקת-חלב
 טעם עדין • ערך חזונית
 טוב לילדים מחלימים

ליבר

ראשון בארץ